

Apám, Horváth Ferenc tizedes, a kriptográfus

Prológus: Október 9-én 17 órakor Dr. Kovács Vilmos ezredes úr, a HM HIM parancsnoka a Stefánia Palota Caffé Galériájában „Négy év vérben és vasban...” címmel egy, a Nagy Háborúról szóló vándorkiállítás nyitott meg. A kiállítás 30 roppant praktikus, földre állított, molinón tömören összefoglalja azt, amit egy átlag műveltségű érettségizett magyarnak illene tudni az I. világháborúról. *(Az már nem a kiállítók szégyene, hogy még a középiskolás történelem tanárok többsége sem ismeri még ilyen mélységig se nagyapja, se dédapja küzdelmeit.)* Végre a háború kitörésének centenáriumára elindult valami... Végre újra publikus az az 1927-es felmérés, mely szerint Magyarország 5,5 millió hadköteles férfi lakosából 3,5 millió vonult be. Majd csak 15% tér haza épségben. A vérvesztés 85%-os volt. 630 ezren hősi halált haltak a fronton, 840 ezren fogságba estek, vagy eltűntek. *(Közülük volt, aki hazatért, volt, aki nem.)* 1,5 millióan súlyosan megsebesültek, megbetegedtek. Tipikus volt a csonkolás, a légnyomás, a harci gáz és tífusz okozta „nyavalya”. *(Közöttük aztán volt, aki néhány hetet élt még otthon, volt, aki 60-80 évig is. Amilyen számot dobott neki a „Nagy Sors Sorsoló Gép”.)*

Természetesen a Honvéd Kulturális Központ nem csak ezzel a kiállítással emlékezett meg a Nagy Háborúról. „Mire a falevelek lehullnak...” címmel, egy 10 napos, színvonalas programot ajánlott főként iskolások számára, melynek a propagálását aztán a KLIK szépen, ahogy ők szokták volt elszabotálta. (Ugyanúgy, ahogy a Balog Zoltán és Hende Csaba által középiskolások számára meghirdetett vetélkedő sorozat is a KLIK-ben kézen-közön elsikkadt.) Még jó, hogy engem kényszernyugdíjazott ugyanez a „rontoszauroszt”, így egyetlen de jure nyugdíjas, de facto aktív tanárként a teljes eseményort végig csodálhattam.

Ami minderről eszembe ötlött

A kiállítás „emésztése” közben, egy fontos családi háborús emlék is felrémlett emlékezetemben:

Apám, „tititáti” baka kiképzést kapott 1933/34-ben a tényleges, egy éves katonai szolgálata alatt Kőszegen. A II. világháborúban aztán telefonos tizedes lett, a 17. ezred II. zászlóaljában. Ennek az alegységnek a „toborozási” központja az akkor néhány éve visszakapott Csáktornya volt. Ide vonult be 1942 nyarán Apám bátyja ifj. Horváth Gábor is,

aki aztán a 2. Magyar Hadsereg hősi halottjaként a Donnál egy jeltelen sírban nyugszik. A családi tragédia miatt az 1943-as évben békén hagyták az apámat. *(Egy családból akkor még egy hősi halott is elég volt a hazának.)* Aztán 1944-ben, ahogy a „helyzet fokozódott”, 33 évesen Apám is megkapta a SAS behívót az 1. Magyar Hadseregbe. Az első frontra indulást egy hatalmas blöffel úszta meg. Mivel a vártnál többen tettek időre eleget a behívóparancsnak, néhány a kontingens felett hazaengedtek. A behívottakat nőtlen és nős csoportra bontották, majd az utóbbiak mindegyikének az atyáskodó sorozó tiszt egyetlen kérdést tett fel: „Téged fiam, hány gyerek vár otthon vissza?” Az akkor már nős, de gyermektelen apám pillanatok alatt felfogta, hogy senkinek semelyik rendelkezésre álló iratában a gyermekeiről egy betű sincsen, Pest meg olyan messze van Csáktornyától, mint „Makó Jeruzsálemtől”. *(Ő akkor még nem tudta, hogy ebben az aforizmában Makó egy személynevet, nem egy város nevét jelenti.)* Szóval apám, a különben nagyon is törvénytisztelő, szemrebbenés nélkül bementa: „Alázatosan jelentem: **Három**”, „Ilyen fiatalon?” – kérdezte a főhadnagy. „Alázatosan jelentem: **Igen. Igyekeztem**”, „Akkor nem

rukkolsz be! Reggel hazautazol haza a családotodhoz.” „Értettem!” Apám azon az éjszakán, saját bevallása szerint nem sokat aludt. Remélte, hogy az ismerős, frontra induló haverok nem köpik be, de mi lesz, ha részleteket kérdeznek. Ő ’911-ben született. Volt egy öccse ’923-ból és két öccse (*az ikrek*) ’925-ből. Minden adatukat ismerte. Úgy határozott, hogy 10 évvel megfiatalítja őket, így semmilyen hazugságon nem tudják megfogni. 22 és 24 éves korában miért ne születhettek volna Nemestördemecen gyermekei. Éjjel nem köpött senki. Reggel nem volt újabb „kihallgatás”. Így aztán apám első háborús katona vonata nem Ukrajna felé, hanem vissza, Badacsony felé vette az irányt.

Itt kötelességem megjegyezni, hogy ezzel a titkos „átkódolással” apám megtette az első potenciális lépést ezen kis karcolat megszületéséhez. (*A valós „lépés” persze még messze volt. Közel négy évet kellett rá várniuk, hogy elinduljanak a születésemhez vezető úton.*)

Mint közismert, 1944-ben a „helyzet tovább fokozódott”. A következő SAS-nál csak a bakancs méretét kérdezték, és már robogott is a vonat a Kárpátok felé. A családdal, vagyis későbbi Édesanyámmal egyetlen kapocs a postai levelezés maradt. Várhatóan az I. világháborút megjárt nagyapa történeteiből apám tudta, hogy a frontkatonák hazaküldött „tábori levelezőlapjait” erősen cenzúrázzák. Az alakulatról, létszámáról, helyzetéről (*halottakról, sebesültekről*), elhelyezkedéséről (*ország, város, falu*) tilos volt írni.

Az első levelek a frontról hasonlóak lehetettek:

„Drága Feleségem!

A koszt ízletes. Én jól vagyok. Remélem te is? Sokat gondolok Rád.

Szerető férjed: Horváth Feri a vasgyúró.”

Az alapontozott (*itt, nyomtatási okból aláhúzott*) betűkből kiolvasható volt a zászlóalj állomáshelye: **TATÁRHÁGÓ**. (*Még jó, hogy a cenzor nem ismerte alig 65 kilós apámat.*)

A napok, hetek múlásával a levelek líraiabbak lettek a kódolás maradt: Tatárhágó.

„Drága egyetlen Mariskám.

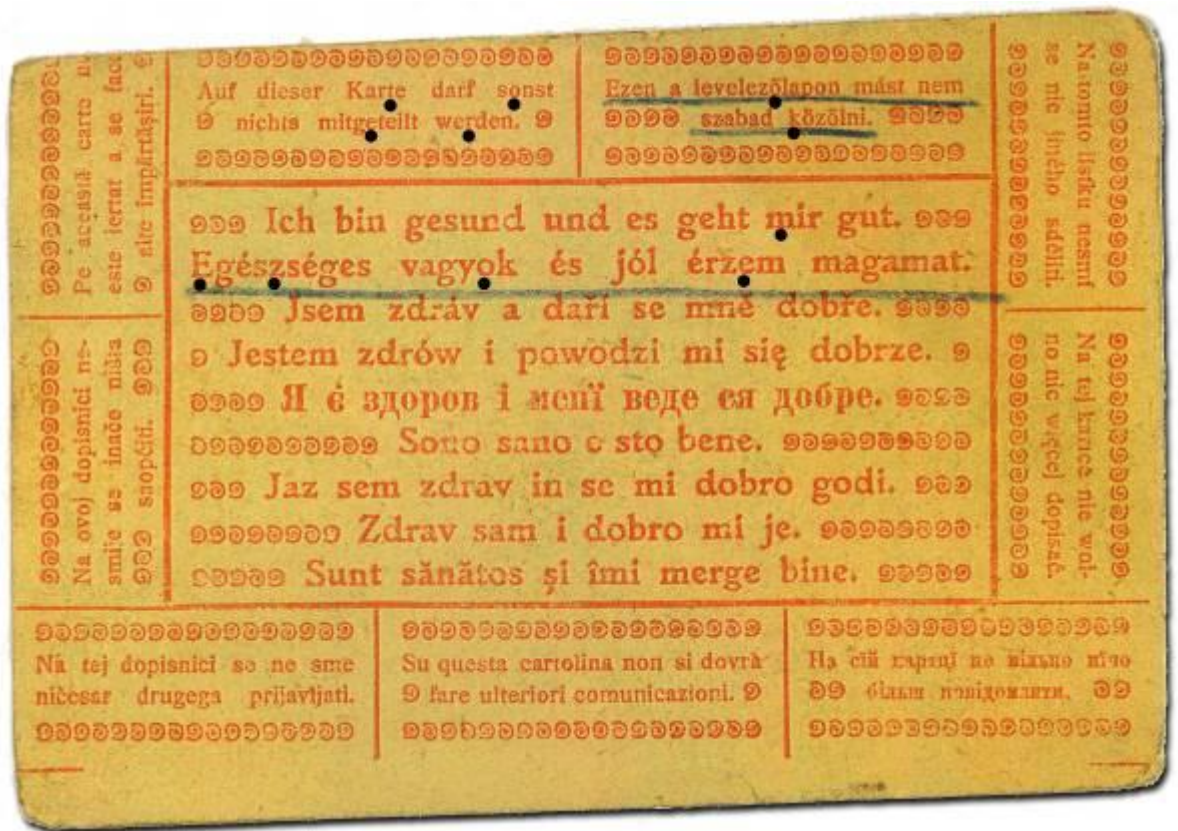
Nagyon sokat gondolok Rád. meg az otthoniakra is. Hogy vagytok. Hála az isteni gondviselésnek én eléggé jól. Éjszakánként nagyon hiányzol szerető férjed. Feri.”

(*Kötelességem megjegyezni, hogy a pont, mint egyetlen írásjel, az elterelést is szolgálta. Apámnak jó volt a helyesírása. Mivel balkezesnek született. Anno Tördemecen, a Laskó tanító úrnál a „balogoknak” egy órával korábban kezdődött a tanítás. Nád pálcával szoktatták rá a „latrokat”, hogy a „szépkezüekkel” írjanak. Ez Apámnak, saját visszaemlékezése szerint évekig is eltartott. A kalapácsot és a kést még idős korában is bal kezében tartotta. Így, aztán a hosszú átszoktatás közben megtanulhatta a helyesírást is.)*

Előnyomtatott tábori postai levelezőlap

Ahogy a „helyzet tovább fokozódott” a cenzoroknak is puskát kellett fogni, ezért bevezették az „Előnyomtatott közleményes tábori postai levelezőlapot” (*Ezt csak alá lehetett írni!*) Még jó, hogy valaki megtalálta a „népmesei” 7 nyelvű I. világháborús nyomdai klisé, így már csak a használatban lévő „címoldal” másik felére kellett azt nyomtatni.

Bélyegmúzeum segítségével így már rekonstruálhattam Apám egyik előnyomtatott lapon kódolva megírt virtuális levelét. A szövegből a bennfentesek könnyen kiolvashatják a **TÖRÖKMEZŐ**-t. (*Mi a kódolásra a „photoshop”-ot használtuk. A fronton a „bakáknak” csak ceruzájuk volt, a mi túl nagy pontokat írt volna a nyomtatott szöveg betűi alá. Ezért Apám a varrótüjével „kódolt”. Emlékszem ifjúkoromban én is alkalmaztam ezt a technikát a szerelmi levelezésben.*)

Szeretném hangsúlyozni, hogy szüleim hat elemít végeztek. A kódolást a frontra indulás előtt kellett egyeztetniük. *(Talán gyakorolták is?)* Mivel térképük biztosan nem volt, a névből a földrajzi helyet már a szomszéd dr. Kéthelyi főgimnáziumi igazgató úr „dekódolta”. A második esetben azzal a megjegyzéssel, hogy a „rugalmas elszakadás” megkezdődött.

Amikor kineveztek a Puskás igazgatójának, Apám elmesélte: „Dr. Kéthelyi gimnáziumába tanult a Dréher Sörgyár tulajdonosának a fia is. Ezért minden héten hoztak a méltóságos úrnak egy láda sört. Kár, hogy a Ferencvárosban nincs sörgyár, így nekem senki nem fog a buta fia átengedése céljából sört hozni.” Megvigasztaltam, hogy itt, az Ipar utcában van a Zwack Gyár. Ha valami csoda folytán valamelyik Zwack unoka távközlési technikus szeretne lenni, akkor biztosan feláron kapjuk az unikumot. *(Eddig, 2014-ig ez nem következett be.)*

Epilógus: A fenti levelezésből egyértelműen kiviláglik a család genetikai kódja. Apám fia, vagyis én is „tititá” baka, majd villamosmérnök-informatikus, idősebb unokája gazdasági-informatikus, fiatalabb unokája műszaki-informatikus lett. *(Utóbbi valóban vasgyúró.)*

Budapest, 2014. október 20.

Horváth László Ferenc dr.